

гранулятора подають насичений розчин сульфату амонію. Аналогічно отримують гранули висоловані при підвищеній температурі (65-85°C). Вологість гранул після висоловання становить 35-40 %, а після сушіння – 12 % [2].

Концентрування або осадження полімерів з водних гелів можна проводити додаванням органічних водорозчинних осаджувачів, до яких відносять оліфатичні спирти та кетони. З метою зменшення кількості органічного осаджувача можливе додавання солей (3-5 % від маси гелю) хлориду або нітрату кальцію.

Додавання солей для приготування гранул полімеру для подальшого сушіння призводить до забруднення основного продукту, а також погіршення розчинності сухого полімеру в процесі приготування робочих розчинів флокулянтів.

Для отримання полімерів на основі поліакриламідів у сухому вигляді найбільше підходить метод фільтраційного сушіння попередньо осадженого полімеру з водного розчину органічними осаджувачами. Перевагою даного методу є те, що в основному продукті повністю відсутні мономер, модифікуючі добавки та інші речовини, які беруть участь у технологічному процесі. Різко знижується процес імідазації та зшивання полімеру, що значно покращує розчинність та флокуляційні властивості отриманого матеріалу.

З метою вдосконалення процесу осадження була проведена серія досліджень з 8 % гелем ПАА за наявності різних органічних розчинників: метанолу, етанолу, ацетону та ін. Отримані результати досліджень підтвердили, що як з кінетичної точки зору, так і економічної, найбільш доцільним є отримання сухого поліакриламідів фільтраційним методом сушіння, який дозволяє отримати високоякісний сухий продукт.

Найбільш ефективним, з технологічної точки зору для осадження ПАА виявився етанол. Застосовуючи його, отримуємо тверду фазу поліакриламідів при питомій витраті етанолу у співвідношенні до поліакриламідів 1:2. Як показали такі дослідження, збільшення концентрації осаджувача виключає процес злипання окремих частин поліакриламідів, що має велике значення при його промиванні та для процесу сушіння.

Особливо важливою характеристикою, в процесі отримання сухого ПАА в цілому є стадія осадження. В результаті досліджень було розроблено технологію процесу осадження та підготовки гранул поліакриламідів до сушіння. Отримані результати по кінетиці осадження та кінетиці сушіння ПАА дозволили створити нову технологічну схему отримання вітчизняного сухого поліакриламідів.

Література

1. **Николаев А.Ф., Шибалович В.Г.** Получение полиакриламида в виде гранул. – Черкасск. – 1987. – 13 с. Деп. в ОНИТЕХИМ. – N1352. – ХП87.
2. **А. с. 994467**, СССР. Способ получения гранулированного полиакриламида /Вилянский М.П., Пасхин Н.П., Якубович И. А. и др. / – Оpubл. 1983. Б.И. N5.
3. **Дулеба В.П.** Фільтраційне сушіння осадженого поліакриламідів. Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата технічних наук. Львів. 1997. – 180 с.

КОНСТРУКЦІЯ ВИРОБІВ З ДЕРЕВИНИ І СУЧАСНИЙ ДИЗАЙН

УДК 7. 071

Доц. В.Ф. Прусак – УкрДЛТУ

ЕВОЛЮЦІЯ РОЗВИТКУ ДИЗАЙН-ОСВІТИ В УКРАЇНСЬКОМУ ДЕРЖАВНОМУ ЛІСОТЕХНІЧНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ

На основі архівних матеріалів та ряду видань вперше висвітлено історичні етапи становлення дизайнерської освіти в єдиному на Україні вищому закладі освіти лісотехнічного профілю. Визначені перспективи розвитку кафедри дизайну УкрДЛТУ та пріоритетні напрямки в її діяльності.

Doc. V.F. Prusak – USUFWT

Evolution of the development of design education in Ukrainian state university of forestry and wood technology

For the first time historical stages in formation of design education in the only forestry higher educational establishment of Ukraine are uncovered on the basis of some files and a number of editions. Perspectives of the development of the chair of design and directions of its activity are defined.

Дизайн проникає в усі сфери життя, стає неодмінним компонентом культури суспільства. Проблема дизайну набуває особливої актуальності. Підґрунтя дизайн-діяльності становить дизайн-освіта. Розвиток дизайн-діяльності в Україні потребує створення мережі спеціальних навчальних закладів, які відповідають вимогам європейської освітньої інтеграції. Осередки дизайн-освіти можуть успішно розвиватися тільки в культурно-освітніх та промислових центрах країни. Місто Львів є саме таким центром Західної України.

У Львові функціонує єдиний в Україні вищий навчальний заклад лісотехнічного профілю – Український державний лісотехнічний університет, який веде свій історичний відлік з 1874 року. У 1945 р. заклад розпочав діяльність під назвою Львівський лісотехнічний інститут (ЛЛТИ). Один з трьох факультетів, що увійшли до його складу, був механічний, який готував спеціалістів з механічної обробки деревини. В 1953 р. факультет перейменували у механіко-технологічний (МТФ). Факультет готував інженерів для лісопильно-деревообробних та меблевих підприємств (3).

Бурхливий розвиток промисловості вимагав збільшення кількості спеціалізацій в кожній галузі народного господарства. Розвиток меблевої промисловості передбачав підготовку проєктантів та конструкторів. Тому на МТФ при кафедрі проєктування деревообробних виробництв (завідувач – доцент О.І. Янсон) з жовтня 1967 р. розпочали підготовку технологів за спеціалізацією "Конструювання меблів" (КМ). Студентів, які мали здібності до малювання та креслення, відбирали з числа нового набору першокурсників. У різні роки набір на цю спеціалізацію становив від 25 до 30 студентів. Навчальна програма КМ істотно не відрізнялась від програми підготовки технологів за винятком дисциплін "Конструювання меблів", "Технологія виробництва меблів", "Основи проєктування меблів", "Архітек-

тура меблів", факультативні заняття з "Рисунку". Викладали ці дисципліни ст. викладачі З.Й. Дячун, С.П. Мигаль. З 1971 року аббревіатуру КМ замінено на ПКМ ("Проектування і конструювання меблів"), яка існувала до 1996 р. (1).

У 1973 р. відбувся поділ факультету на механічний і технологічний, останній на той час був найбільшим. Через велику чисельність контингенту, 1975 р. проведена реорганізація – поділ факультету на перший та другий технологічний (3). Тоді ж розділили кафедру технології виробів з деревини, утворивши нові, а саме "Клеєних матеріалів і гідротермічної обробки деревини" (завідувач – доцент В.А. Книш), та "Оздоблення деревини і конструювання меблів" (завідувач – доцент В.Ф. Качан). Тим же наказом ЛЛТІ № 151/3 від 9 червня 1975 р. на кафедру "Оздоблення деревини і конструювання меблів" передані дисципліни: технологія оздоблення; художнє конструювання; основи конструювання меблів; основи архітектури меблів; технологія виробництва меблів; ергономіка. З 1978 року до навчального плану вводиться дисципліна "Проектування меблів". Переважаюча технічна орієнтація навчального закладу, робота за стандартами, нормами, ГОС-Тами не стимулювала до творчої активності, оскільки проектне мислення студентів формували переважно педагоги-технологи.

У 1986 р. започатковані викладачем П.Ю. Кепешуком креативні методи навчання, які спрямовувались на розкриття творчих можливостей студентів, були внесені значні зміни у вивчення дисципліни "Проектування меблів". В ній подавались основи композиції, основи проектної графіки, перспектива тощо. Проектна розробка меблів з кольоровим перспективним зображенням займала значний обсяг дипломного проекту поряд з конструктивними та технологічними листами. До навчального плану вводиться "Рисунок", як фундаментальна дисципліна підготовки студентів ПКМ. Для рисунку та проектування були створені спеціалізовані аудиторії. Кількість студентів на заняттях становила від 10 до 15 осіб. На дану спеціалізацію поступали абітурієнти, які мали хист до малювання (1).

В 1988 р. у зв'язку із скороченням планового набору на спеціальність "технологія деревообробки" обидва "технологічні" об'єднали в один – факультет технології деревообробки (ФТД). Основною випускаючою кафедрою, яка готувала ПКМ, стала кафедра технології виробів з деревини (4). Підготовка фахівців з ПКМ закономірно трансформувалась у дизайнерський напрям, який був популярним за кордоном.

На початку 90-х рр. в час політичних перемін, економічного розподілу тодішнього Союзу, налагодження співпраці з Заходом, відбуваються значні зміни в освіті України. Реформування в освіті, перехід на багаторівневу систему були активно підтримані Львівським лісотехнічним інститутом. Цілеспрямований ухил до гуманізації технічного закладу, досвід шкіл Західної Європи та існування первинної бази ПКМ зніціювали ідею створення кафедри дизайну. Над її здійсненням працював ректорат інституту та деканат ФТД, зокрема професори В.П. Кучерявий, В.І. Вайданич, та доценти Л.Я. Сорока, С.І. Грицишин. Створенню кафедри сприяли творчі зв'язки з Львівським державним інститутом прикладного та декоративного мистецтва. 1992 року був здійснений першої набір студентів на спеціальність "Дизайн" згідно з рішенням Вченої Ради, інституту від 26 квітня 1992 р.

У березні 1993 р. інститут очолив доктор наук, професор Ю.Ю. Туниця, ним була обгрунтована і в короткому часі реалізована концепція щодо зміни статусу і назви закладу. На квітневому засіданні Вченої Ради інституту предметно

обговорювалось питання створення кафедри дизайну, на підставі його рішення, наказом № 202 від 31.05.93 р. було проголошено відкриття на ФТД з 1 липня 1993 року кафедри дизайну. Вона стала першою на Західній Україні, мала готувати дизайнерів в першу чергу для меблевої промисловості. Кафедру очолив к.т.н., доцент З.Й. Дячун. У складі кафедри працювали доценти П.Ю. Кепешук, С.П. Мигаль. Для кафедри керівництво інституту виділило окремий двоповерховий корпус по вул. Коновальця, 102, приміщення якого були пристосовані до специфіки підготовки дизайнерів за напрямом "Мистецтво".

17 червня 1993 р. інститут успішно пройшов акредитацію за четвертим освітньо-кваліфікаційним рівнем, спеціальність "дизайн" – за третім рівнем. Постановою Кабінету Міністрів України від 13 серпня 1993 р. № 646 на базі Львівського лісотехнічного інституту ім. Петра Погребняка створено Український державний лісотехнічний університет (УкрДЛТУ) [4].

На викладацьку роботу запрошувались фахівці, з досвідом дизайнерської та педагогічної діяльності, з інших навчальних закладів, проектних установ, виробництва тощо. Серед них – Б. Проданчук (працював до 1996 р.), Т. Волошенко, А. Яценко (працював до 1997 р.), О. Швець, Л. Гнатиків (працювала до 1998 р.), В. Прокопенко, В. Прусак, О. Опанашук, З. Макар, Ю. Кантаровський, дещо пізніше: Л. Рибачек, І. Юрченко. В останні роки до складу колективу кафедри увійшли Р. Одрехівський, О. Патик, Б. Курлішук, Р. Купчик. Вони вносять особистий педагогічний досвід в навчальний процес.

Стратегії діяльності кафедри визначали підходи, перевірені досвідом дизайнерських і мистецьких шкіл України, Росії, Польщі, Німеччини. При визначенні обсягу необхідних нормативних дисциплін, кафедра в першу чергу орієнтувалась на навчальні плани Харківського художньо-промислового інституту. В Україні відомий досвід цієї дизайнерської школи, де дизайнерська спеціальність започаткована 1963 року. Значну допомогу у формуванні освітньо-професійної програми, навчальних планів підготовки дизайнерів в УкрДЛТУ надали його проректор професор М.Г. Адамовський та проректор Львівської академії мистецтв професор Б.Ф. Курлішук.

Перший випуск бакалаврів кафедрою дизайну УкрДЛТУ був здійснений 1996 р., а спеціалістів – 1997 р. Відтоді відбулися чотири випуски спеціалістів – це 90 дизайнерів, які успішно знаходять практичне застосування своїх професійних знань в дизайні меблів та інших галузях дизайну. У 1998 р. кафедра пройшла державну атестацію, а 1999 р. ліцензована за IV освітньо-кваліфікаційним рівнем і вже зараз веде підготовку магістрів дизайну. Сьогодні в УкрДЛТУ навчається 142 студенти за спеціальністю "Дизайн".

Колектив сучасної кафедри дизайну УкрДЛТУ спрямований на пошуки оптимального поєднання необхідного обсягу дисциплін, які забезпечували б професійну підготовку дизайнерів з дисциплінами вищого освітнього закладу лісотехнічного профілю. Значна увага надається теоретичним засадам, організації навчального процесу, складанню навчальних програм. Кафедра репрезентує свій досвід на різних конференціях, взяла участь у I огляді-конкурсі дипломних і курсових проектів дизайнерських шкіл України в рамках форуму "Дизайн-освіта 2001". На жаль, виявилось, що із 22 навчальних закладів жоден не представив проект у спеціалізації "дизайн меблів". Виняток становив дипломний проект нашого університету, який виконав дипломник О. Мельникович, кер. В. Прусак. Даний проект отримав найвищу нагороду – диплом I ступеня.

Ми вбачаємо перспективи розвитку кафедри у покращенні та розширенні навчальної бази, збільшенні дизайнерських спеціалізацій, становленні оптимальної структури факультету дизайну.

Пріоритети діяльності кафедри дизайну УкрДЛТУ автор пов'язує з такими положеннями:

- теоретико-методологічне забезпечення підготовки нового покоління дизайнерів на засадах культуротворчої філософії освіти; впровадження у практику навчального процесу гуманістичних освітніх технологій (5);
- розробка змісту та методів навчання дизайнерів, які базуються на комплексі дисциплін, нерозривно взаємопов'язаних, оптимізуючих навчальний процес, стимулюючих розумові і творчі можливості, теорії, що завдяки практичному навчанню набуває матеріально-естетичної форми;
- обґрунтування моделі спеціальності та створення моделі конкурентоспроможного спеціаліста – здатного адаптуватись до сучасних вимог і динамічних змін незалежно від сфери майбутньої дизайн-діяльності;
- створення і реалізація програми ступеневої дизайн-освіти, як складової освіти загальної (2);
- актуалізація культуротворчої функції дизайну в системі дизайн-освіти.

Література

1. Прусак В. Ф. Становлення дизайн-освіти в Українському державному лісотехнічному університеті// Вісник Харківського художньо-промислового інституту. Вип. 4. Образотворче мистецтво, дизайн. За ред. О. О. Галушки, Е. Б. Щербини. – Х., XXIII, 2001. – С. 81-84.
2. Прусак В. Ф. Сучасна дизайнерська освіта: досвід, проблеми// Діалог культур: Україна у світовому контексті. Художня освіта: 36. наук. праць / Ред. кол.: І. А. Зязюн (голов. ред.), С. О. Черепанова (упоряд. і відп. ред.), Н.Г. Ничкало, О.П. Рудницька та ін. – Львів: Світ, 2000. – Вип. 5. – С. 354-364.
3. Український державний лісотехнічний університет// Ред. кол. Ю. Ю. Туниця (відп. ред.), О.П. Тушницький (заст. відп. ред.), М.Г. Адамовський, В.І. Вайданич та ін. – Львів: НВП "Мета", 1995. – 163 с.
4. Український державний лісотехнічний університет// Проспект. – Львів: НВП "Мета", 1999. – 56 с.
5. Черепанова С. О. Полікультурна парадигма і системоутворюючі чинники філософії освіти// Філософія освіти ХХІ століття: методол. семінар. 22 листоп. 2000 р. 36. наук. праць. Вип. 3 / За заг. ред. В. Андрущенко. – К.: Знання, 2000. – С. 138-142.

УДК 7.01.62

Асист. І.А. Юрченко – УкрДЛТУ

ФОРМОУТВОРЮЮЧІ ВЛАСТИВОСТІ ДЕКОРАТИВНИХ ЕЛЕМЕНТІВ ГУЦУЛЬСЬКОЇ РІЗЬБИ

На основі психології візуального сприйняття проведено аналіз формоутворюючих властивостей елементів творів декоративно-ужиткового мистецтва Гуцульщини. Результати дослідження розкривають закономірності поєднання краси і користі у виробах народного промислу.

I. Yurchenko – USUFWT

The creative form peculiarities of the decorative elements of hutsul carving

The analysis of the creative form peculiarities of the elements of works of decorative art in Hutsul region is made on the base of psychological visual perception. The results of the research show the general rules of combining beauty and usefulness in folk art articles.

Характерною особливістю всіх декоративних елементів гуцульської різьби є те, що вони утворюють відносно сталий традиційний "словник" своєрідної художньої мови гуцульської різьби, за допомогою якої майстри виражали будь-який зміст (художній або функціональний). На нашу думку, саме поєднання формоутворюючих властивостей декоративних елементів із основною композиційно-ідейною темою виробів, із їх функціональним призначенням та структурно-конструктивними побудовами сприяло формуванню гуцульських образів форми речі. Форма декоративних елементів, місце їх розташування в структурі виробу в багатьох випадках зумовлюються утилітарним призначенням речі, тематичним змістом (який інколи виражається за допомогою надписів на виробах), конструктивними вузлами з'єднання. Наочно виявити і зрозуміти зв'язки між формою і положенням декоративних елементів – з одного боку, та функцією і конструкцією виробів – з іншого боку, допомагає підхід, що базується на особливостях психології візуального сприйняття [1]. Процес сприйняття форм декоративних елементів і композицій, що утворені на їх основі, залежить від геометричних властивостей елементарних фігур (кола, трикутника, квадрата). Ці властивості пов'язані з статичністю або динамічністю форм вказаних фігур у просторі. В свою чергу, властивості статичності або динамічності форм зумовлюються їх положенням у виробі. Геометричні фігури при поєднанні утворюють відносно прості або складні типи просторових структур, які разом із додатковими формоутворюючими властивостями (кольором, фактурою, матеріалом тощо) здатні викликати певні емоції і почуття. Така здатність вказаних композицій своєю формою і положенням може акцентувати увагу глядача в композиційному або функціональному центрах, візуально переводити погляд з одного місця виробу в інше, підсилювати враження міцності конструктивної основи виробу або його стійкості, утворювати враження цілісності форми виробу, робити видимими місця конструктивного поєднання між собою елементів виробу тощо. В загальному процесі формоутворення декоративні елементи виконують допоміжну функцію, підпорядковану основному змісту виробу. Окрім того, завдяки вдалому поєднанню різноманітних формоутворюючих властивостей декоративних елементів гуцульської різьби у творах декоративно-ужиткового мистецтва вирішуються завдання єдності їх краси та користі.

Література

1. Арихейм Рудольф. Искусство и визуальное восприятие. – М.: Прогресс, 1974. – 392 с.
2. Методика художественного конструирования. – М.: ВНИИТЭ, 1983. – 165 с.
3. Сомов Ю.С. Композиция в технике. – М.: Машиностроение, 1987. – 288 с.

УДК 7. 071

Доц. Т.В. Волошенко – УкрДЛТУ

ТВОРЧИЙ ШЛЯХ ХУДОЖНИКА – САМОУКА НИКИФОРА (ПОЧ. ХХ СТ.)

Розглядається творчість художника-примітивіста Никифора, який був глухонімим і досягнув успіхів та визнання в цілому світі.

Doc. Tamara Voloshenko – USUFWT

Creative way of himself studying artist nikifore, begining of XXs.

In this article there is consider a creation of naive – artist Nikifore, who was deaf – mute and who achieved creative summits and confession in all the world.